

GLOBAL KONTEKSTDƏ AQRAR SEKTORDA SAHİBKARLIQ FƏALİYYƏTİNƏ NƏZƏRİ YANAŞMALAR

UOT: 338.431:338.43.4
DOI: <https://doi.org/10.30546/3006-0346.2025.1.85.0132>

SEVDA HACIYEVA
Azərbaycan Dövlət Aqrar Universitetinin dosenti
E-mail: sevda.haciyeva70@mail.ru

XXI əsrin əvvəllərindən başlayaraq Azərbaycanda bazar iqtisadiyatının əsas prinsiplərinin təmin olunması istiqamətində həyata keçirilən məqsədyönlü islahatlarla birlikdə sahibkarlıq strategiyası bütün fəaliyyət sferalarını əhatə etmiş və onun inkişaf xüsusiyyətlərində əsas məqamlar ortaya çıxmışdır. İlk növbədə, dövlət dəstəyinin zəruriliyi ilə xarakterizə olunan aqrar sektorda sahibkarlıq fəaliyyətinin davamlılığı və inkişaf istiqamətləri iqtisadiyyatın digər sahələri ilə müqayisədə əsaslı şəkildə fərqlənmişdir. Bu aspektdə son 20 ildə aqrar sahənin istehsal strukturunun formalaşması və inkişafı daha çox investisiya qoyuluşlarının səviyyəsindən asılı olmuşdur. Təsədüfi deyil ki, investisiya qoyuluşları əsasında özünün inkişaf yoluna qədəm qoyan kənd təsərrüfatında son illər xüsusilə kiçik və orta ölçülü təsərrüfatların inkişafı üçün imkanlar nəzərəcarpaq dərəcədə yüksəlmişdir. Müvafiq dövrdə dövlət aqrar sahədə dəstəyə daha çox ehtiyac duyan rəqabətqabiliyyətli məhsul istehsalında öncüllük təşkil edən kiçik və orta ölçülü təsərrüfatlar başda olmaqla bütün istehsal subyektlərinin inkişafında mühüm rol oynamışdır [1].

Hesab edirik ki, aqrar sahədə sahibkarlıq fəaliyyətinin dayanıqlı inkişafının təmin olunması məqsədilə dövlət bir qrup məsələlərin həllini prioritetlik səviyyəsinə qaldırmışdır: 1) aqrar sahədə sahibkarlıq fəaliyyətinin formalaşması üçün institusional bazanın təşəkkülü; 2) aqrar sahədə sahibkarların gəlirlərinin artırılması istiqamətində dövlət tənzimlənmə tədbirlərinin həyata keçirilməsi; 3) aqrar sferada təminatlı qiymət siyasətinin tətbiq sahələrinin genişləndirilməsi; 4) aqrar sahədə kiçik və orta sahibkarlığın maliyyə təminatının yaxşılaşdırılması istiqamətində dövlət tərəfindən subsidiyaların verilməsi və maliyyə yardımının göstərilməsi; 5) aqrar bazarda tənzimlənmə mexanizminin təkmilləşdirilməsi; 6) aqrar sahə məhsulları bazarının lokal bazarlarla yanaşı, beynəlxalq bazarlara inteqrasiyasının gücləndirilməsi; 7) aqrar sahədə fəaliyyət göstərən təsərrüfatlara, xüsusilə kiçik və orta ölçülü biznes subyektlərinə güzəştli kreditlərin verilməsi mexanizminin təkmilləşdirilməsi; 8) aqrar sektorda

əhalinin məşğulluq səviyyəsinin dövlət tərəfindən tənzimlənməsi və s.

Fikrimizcə, son illər aqrar sektorda məhsul istehsalı ilə məşğul olan təsərrüfat subyektləri təsərrüfatlarda məhsuldarlığı artırmaq, ölkənin daxili istehlak bazarını müvafiq məhsullarla təmin etmək və beynəlxalq bazarlara rəqabətqabiliyyətli məhsulları ixrac etmək strateji məqsədə çevrilmişdir. 2015-2024-cü illəri əhatə edən dövrdə ölkəmizdə xeyli fermer təsərrüfatlarında məhsuldarlıq səviyyəsi əvvəlki illərlə müqayisədə yüksəlmişdir. Xüsusilə, ölkə üçün strateji məhsullardan olan taxıl istehsalında məhsuldarlıq səviyyəsi son illərin ən yüksək səviyyəsinə qalxaraq, təqribən 20-25% artmışdır.

Əldə olunmuş bu yüksək nəticələrin fonunda dövlət kənd təsərrüfat istehsalının daha da inkişafına təkan verəcək bir qrup məsələləri daha çox diqqət mərkəzində saxlamışdır:

- aqrar sahədə istehsal olunan məhsulların keyfiyyətinin və rəqabətqabiliyyətliliyinin yüksəldilməsi;
- aqrar sahədə idxalı əvəz edən məhsul istehsalının intensivləşdirilməsi;
- kənd təsərrüfatı məhsullarının elektron uçot sisteminin yaradılması;
- yerli istehsalçıların dünya bazarlarına çıxışını asanlaşdırmaq məqsədilə azad iqtisadi zonaların yaradılması və s.

Aqrar sahənin potensial imkanlarından yüksək səviyyədə istifadə etmək məqsədilə kənd təsərrüfatı istehsalında yeni struktur dəyişikliklərinin baş verməsinə ərazi əmək bölgüsü sisteminin genişləndirilməsinə və iqtisadi rayonlar üzrə məhsuldar qüvvələrin optimal səviyyədə yerləşdirilməsinə diqqət yetirilmişdir. Məhz bunun nəticəsidir ki, son 20 ildə dövlət kənd təsərrüfatında fəaliyyət göstərən sahibkarları torpaq vergisi istisna olmaqla bütün vergilərdən azad etmiş, faiz dərəcələrini aşağı salmaqla onların maliyyə təminatının genişləndirilməsi baxımından güzəştli kreditlər verilmişdir.

Hesab edirik ki, iqtisadiyyatın digər sahələri ilə müqayisədə kənd təsərrüfatında çalışan işçilərin gəlirləri kifayət qədər yüksək olmadığına görə aqrar sektorun dövlət tərəfindən dəstəklənməsi və onun

tənzimlənməsi məsələləri prioritetlərdən hesab olunur. Belə ki, dövlət tərəfindən həyata keçirilən əhəmiyyətli tənzimlənmə tədbirləri nəticəsində aqrar sahədə fəaliyyət göstərən gəlirləri elə səviyyədə olmalıdır ki, onların kənd təsərrüfatı istehsalı ilə məşğul olmalarında maraqları yüksək olsun. Aqrar sahədə çalışan sahibkarlıq subyektlərinin gəlirlərinin azlığı sahənin çoxşəxəli inkişafına bilvasitə mənfi təsir göstərir. Aqrar sahənin dayanıqlı inkişafı ölkə iqtisadiyyatının bütün mərhələlərində, xüsusilə sahibkarların fəaliyyəti daima dövlətin diqqət mərkəzində olmuşdur.

Bizə görə, aqrar sahədə sahibkarlıq fəaliyyətinin inkişafının iqtisadi əhəmiyyəti ilə yanaşı sosial mahiyyəti də düzgün qiymətləndirilməlidir. Ölkə iqtisadiyyatının çoxşəxəliliyinin təmin olunması istiqamətində aqrar sahibkarlığın artan önəmi ilə bərabər onun siyasi sabitlik və cəmiyyətin demokratik inkişafının təminatı olan geniş mülkiyyətçilər sinfinin formalaşmasında rolu danılmazdır, məşğulluğun təmin olunması, əhalinin rifah səviyyəsinin yüksəlməsi, sosial gərginlik səviyyəsini azaldır, ölkə əhalisinin çox hissəsinin yaşadığı kənddə əhalinin ictimai psixologiyasını və həyat oriyentirlərini müsbət istiqamətdə dəyişməsinə müsbət töhfələr verir. Aqrar sahədə təsərrüfat fəaliyyətinin inkişafına təkan verən səmərəli biznes mühitinin yaradılması kiçik və orta sahibkarlıq subyektləri başda olmaqla bütün sahibkarların normal fəaliyyətinin təşkilində müsbət rol oynayan hüquqi baza, iqtisadi mexanizmlərin təkmilləşdirilməsini də şərtləndirir. Hesab edirik ki, bütün bu müsbət tendensiyalarla birlikdə sahibkarların cəmiyyətdə rolunun artırılması, onlarda sosial məsuliyyət hissinin formalaşması baxımından biznes fəaliyyətində etik dəyərlər korporativ məsuliyyət anlayışını aşılayan tədbirlərin xüsusilə aqrar sahədə fəaliyyət göstərən sahibkarlar üçün təşkili əhəmiyyətli ola bilər.

Bunlarla bərabər, aqrar sektorda sahibkarlıq fəaliyyətinin səmərəli təşkili geosiyasət və dünya iqtisadiyyatında baş verən dəyişiklikləri nəzərə almadan aparılması mümkün deyildir. Bu baxımdan, dünya iqtisadiyyatında aqrar sahənin inkişafı kontekstində baş verən mütərəqqi yeniliklər ölkəmizin aqrar sahəsində fəaliyyət göstərən sahibkarlar üçün də nümunə olmalıdır. Aqrar istehsalın inkişafında rol oynayacaq mütərəqqi yeniliklərin tətbiqi istiqamətdə yaranmış çətinliklərin aradan qaldırılmasında dövlət öz imkanlarını səfərbər etməklə yanaşı

kənd təsərrüfatı istehsalında əhatəli bilgilərə sahib olan xarici investorların potensialından da maksimum səmərə ilə istifadə etməlidir. Aqrar sektorda kiçik və orta biznesin inkişafı üçün bir tərəfdən, istehsalın perspektiv texnologiyalarla bağlı milli sektorlarının möhkəmlənməsinə imkan yaratmaqla yanaşı innovativ texnologiyaların və nou-hauların aqrar istehsala cəlb olunması bu aspektdə qiymətləndirilməlidir.

Qeyd edək ki, son illər aqrar sahədə strateji əhəmiyyət kəsb edən bir sıra məhsulların istehsalı dövlət tərəfindən sahibkarlara sifariş verilir. Həmin məhsulların içərisində üzüm, pambıq, taxıl, tütün digər məhsullarla müqayisədə xüsusi çəkiyə malikdirlər. Qeyd olunan məhsullara dövlət tərəfindən müəyyən olunmuş təminatlı qiymət siyasəti həyata keçirilir və burada əsas məqsəd istehsalçıların təşviq olunmasıdır. Hazırda kənd təsərrüfatı məhsullarının qiymətlərinin müəyyənləşdirilməsində bu sahədə qabaqcıl hesab olunan dünya ölkələrinin təcrübəsindən geniş istifadə olunur. Məlumdur ki, bu sahədə qiymət disparitetinin mövcudluğu sahibkarların gəlirlərinin azalmasına və məhdud səviyyədə mənfəət əldə edilməsinə zəmin yaradır. Bu prosesə kənd təsərrüfatında fəaliyyət göstərən inhisarçı təşəbbüsləri daha çox öz mənfi təsirini göstərir. Bu məqsədlə dövlət kənd təsərrüfatı məhsullarının qiymətlərini tənzimləmək üçün qiymətlərin “müdafiəsinə” ayrılmış büdcə vəsaitlərindən istifadə edir.

Müasir dövrdə dövlət tərəfindən həyata keçirilən aqrar siyasətin əsas məqsədi iqtisadiyyatın şaxələndirilməsi və sahibkarlığın bütün formalarının hərtərəfli inkişafını təmin etməyi hədəfləyir. Liberal iqtisadiyyatın inkişafı şəraitində biznes subyektlərinin fəaliyyətinin tənzimlənməsi əsasən dövlət tərəfindən iqtisadi metodlar ilə həyata keçirilməlidir. Bunun üçün dövlətin iqtisadi vasitələrlə tənzimləmə siyasətinin konseptual elmi-nəzəri əsaslarının işlənilib hazırlanması və onun yerli şəraitə uyğunlaşdırılması xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Sahibkarlıq fəaliyyətinin iqtisadi vasitələrlə tənzimlənməsi, ilk növbədə biznes və investisiya mühitinin yaxşılaşdırılmasını və sahibkarlıq subyektlərinə dövlət dəstəyinin həyata keçirilməsini təşkil edir.

Fikrimizcə, dövlətin makroiqtisadi tənzimlənmə alətləri ilə maliyyə bazarını o cümlədən bazar infrastruktur sisteminin mühüm sahələrinin tənzimlənməsi rəqabət mühitinin inkişafına və anti-inhisar mexanizminin təkmilləşdirilməsinə xidmət

edir. Aqrar sahədə istehsalın çoxşaxəliliyinin təmin olunması qeyri-neft sektorunun inkişafında xüsusi rol oynayır. Belə ki, sahə üzrə rəqabətqabiliyyətli və ixrac yönümlü məhsul istehsalının artırılması kənd təsərrüfatının ölkəyə yüksək dividend qazandıran xaricdən ölkəmizə daha çox valyuta gətirən bir sahəyə çevrilməsi, regionlarda sahibkarlıq fəaliyyətinin inkişafına və stimullaşdırılmasına imkan yaratmışdır. Aqrar sahədə müşahidə olunan inkişaf dinamikası bu sahəyə iqtisadi marağı əhəmiyyətli dərəcədə yüksəltmiş, kənd təsərrüfatı üzrə fəaliyyət göstərən sahibkarlıq subyektlərinin fəaliyyət imkanlarının genişlənməsinə təsir edən güzəştli kreditlərin verilməsini və ondan səmərəli istifadə olunması mexanizminin təkmilləşdirilməsini şərtləndirərək kommersiya banklarının bu istiqamətdə daha da fəallaşmasını intensivləşdirmişdir [2]. Aqrar sahədə iqtisadi fəaliyyət subyektlərinin inkişafına zəmin yaradan əlverişli investisiya mühitinin formalaşdırılması davamlı iqtisadi inkişafın təmin olunması ilə yanaşı ölkənin istehlak bazarında yerli istehsalın xüsusi çəkisinin artmasına və ərzaq təminatının yaxşılaşdırılmasına əlverişli şərait yaradır [3]. Cəmiyyətdə dövlət və istehsal subyektləri arasında səmərəli qarşılıqlı əlaqələrin formalaşdırılması, biznes qurumlarının fəaliyyətinə əlverişli şəraitin yaradılması, yerli və xarici kapitalın strateji sahələrdən olan aqrobiznesə cəlb edilməsi, makroiqtisadi tənzimləmə vasitələrinin tətbiq səviyyəsinin genişləndirilməsi ilə qarşılıqlı surətdə əlaqədardır.

Azərbaycanın aqrar sektorunda sahibkarlıq subyektlərinin normal fəaliyyətinin təmin olunması, əlverişli və azad biznes mühitinin formalaşması və inkişafı ilə bilavasitə bağlıdır [4]. Belə ki, azad münasibətlər şəraitində aqrobiznesdə bütün sahibkarlıq subyektlərinin bir-birindən təcrid olunmuş şəraitdə deyil, liberal biznes mühitində qarşılıqlı asılılıqda (vəhdətdə) optimal səviyyədə fəaliyyətləri elə qurulur ki, sahibkarların hər birinin bu sahə üzrə müstəqil fəaliyyəti və mövqeyi müəyyən edilmiş olsun. Ölkəmizin aqrar sektorunda kiçik və orta sahibkarlıq fəaliyyətinin normal gedişi üçün qətiyyətli iqtisadi siyasət həyata keçirilməlidir ki, son illər bu istiqamətdə dövlətimiz tərəfindən çox vacib, elmi əsaslara söykənən addımlar atılır. Ölkədə mövcud olan iqtisadi, sosial-mədəni və siyasi mühit, rəqabət şəraitinin inkişafına sahibkarlıq subyektlərinin fəallığına və onların mövqələrinə birbaşa təsir göstərir [5]. Azərbaycan Respublikasında sahibkarlıq fəaliyyətinin inkişafı dövlət tərəfindən həyata keçirilən iqtisadi siyasətin başlıca istiqamətlərindən biri olmaqla, regionların sosial-iqtisadi inkişafında, əhəlinin iqtisadi və sosial problemlərinin həllində, cəmiyyətdə mikroiqtisadi sabitliyin qorunmasında və daha da möhkəmləndirilməsində ən əsas amillərdən hesab olunur. Bu istiqamətdə son illər respublikada makroiqtisadi sabitliyin təmin olunması məqsədi ilə həyata keçirilən islahatlar iqtisadi sahələrin mümkün qədər diversifikasiyasını yüksəltməyə və biznes sferasından asılı olmayaraq sahibkarlıq fəaliyyətinin inkişafına əlverişli mühit yaratmışdır.

Azərbaycanda hər bir vətəndaşın iqtisadi hüququ ən ali səviyyədə Azərbaycan Respublikasının Konstitutsiyasında təsbit olunmuşdur. Ölkədə biznes subyektlərinin inkişafı üçün vacib olan hüquqi baza yaradılmış, hər bir sahə üzrə iqtisadi subyektlərin fəaliyyət prinsipləri və hüquqi öhdəliklərinin təsbit olunması məqsədilə yaradılmış müvafiq normativ hüquqi aktlar mütəmadi olaraq beynəlxalq standartların səviyyəsinə uyğun şəkildə təkmilləşdirilmişdir. Azad iqtisadi münasibətlərin intensiv xarakter alması ilə birlikdə ölkədə biznes mühitinin inkişafı məqsədilə bazar infrastrukturunun bütün sahələrinin təkmil mexanizmi formalaşdırılmışdır. Regionlarda sahibkarlıq fəaliyyətinin inkişafı məqsədilə investisiya cəlb edilməsinin artırılması və iqtisadi subyektlərin fəallığının yüksəldilməsi istiqamətində bir sıra mühüm tədbirlər (güzəştli vergi, kredit və s.) həyata keçirilmişdir. Məhz bunun üçün son illər respublikanın rayonlarında iqtisadi subyektlərin ödədikləri vergi ödənişlərinin miqdarı əhəmiyyətli dərəcədə yüksəlmişdir. Baxmayaraq ki, respublikada fəaliyyət göstərən biznes subyektlərinin 85 %-i Bakı və Abşeron yarımadasında fəaliyyət göstərir.

Hazırkı iqtisadi şəraitdə Azərbaycan Respublikasında biznes subyektlərinin inkişafı yalnız həmin sahibkarların fəaliyyət dairəsinin genişləndirilməsi ilə bağlı deyil, həm də onların bütün imkanlardan səmərəli istifadə etməklə, ölkənin sosial, iqtisadi və intellektual inkişafının reallaşdırılması, iqtisadi təhlükəsizliyin bir qədər də möhkəmləndirilməsi ilə sıx bağlıdır.

Sahibkarlıq fəaliyyətinin inkişafında mühüm amillərdən biri də əmək bazarının strukturuna müsbət təsir göstərməsidir. Bazar münasibətlərinin inkişafı şəraitində iqtisadi fəal əhəlinin məşğulluq səviyyəsinin yüksəldilməsində demoqrafik mühitin nəzərə alınması ölkədə məşğulluq səviyyəsinin

müəyyən olunmasına imkan verir. Bazar iqtisadiyyatında fəaliyyət göstərən iqtisadi subyektlərin iqtisadi maraqları hər zaman ön ümdə məqsəd olaraq qalmaqdadır [6]. İctimai tələbatı ödəmək məqsədilə məhsul və xidmətlərin istehsalı sahibkarlara yüksək mənfəət qazanmalarına səbəb olur. Sahibkarlar da, öz növbəsində, cəmiyyətin problemlərinə biganə olmamalı onların həllində müəyyən töhfələr verməlidir. Sahibkarlıq subyektlərinin inkişafı işsiz olan əmək qabiliyyətli insanların əmək bazarında iş tapmaq imkanlarını da artırmış olur. Bilindiyi kimi, Azərbaycan Respublikasında iqtisadi fəal əhalinin təqribən 40% aqrar sahədə fəaliyyət göstərir. Bu əmil regionlarda biznes sahələrinin dayanıqlı inkişafını şərtləndirməklə yanaşı paytaxtdan kənarında insanların sosial-iqtisadi rifahının yaxşılaşdırılmasını da zərurətə çevirir [7].

İqtisadi cəhətdən inkişaf etmiş ölkələrin təcrübəsindən yanaşsaq, iqtisadi inkişafın davamlılığını əks etdirən əsas meyarlardan biri iqtisadi diversifikasiyanın təmin olunması istiqamətində innovativ istehsal sahələrinin təşkil edilməsidir. Hazırda Azərbaycan iqtisadiyyatının fundamental inkişafının təmin olunması istiqamətində neft əmilinin iqtisadiyyata təsirinin mümkün qədər azaldılması və bunun yeni istehsal sahələrinin inkişafı hesabına həyata keçirilməsi əsas vəzifələrdən biri kimi qarşıda durur. Təsədüfi deyil ki, ölkəmizdə aqrar sektorda sahibkarlıq subyektlərinin inkişaf potensialı real sektorun imkanlarının artırılmasında prioritet məsələlərdən hesab olunur. Bazar münasibətlərinə keçdikdən sonra Azərbaycan iqtisadiyyatında sahibkarlıq fəaliyyətinin təşəkkülü və tarixi inkişaf mərhələlərində dövlət kənd təsərrüfatında fəaliyyət göstərən sahibkarlıq qurumlarının təşviqi istiqamətində mərhələli şəkildə çox vacib addımlar atılmışdır. 1999-cu ilin yanvar ayının 1-dən kənd təsərrüfatında məşğul olan istehsal subyektlərinin torpaq vergisi istisna olmaqla bütün vergilərdən azad olunması, bundan başqa onların maliyyə imkanlarının artırılmasında güzəştli kreditlərin verilməsi, maddi-texniki resurslara olan ehtiyaclarının qarşılınması məqsədilə aqroservis xidmətlərinin ildən-ilə artırılması, subsidiya verilmə mexanizminin sadələşdirilməsi və bu qəbildən olan bir sıra məqsədyönlü tədbirlər aqrobiznes sferasına sahibkarlıq subyektlərinin marağın artırılmasına xidmət edən mühüm təşviq elementləri kimi xarakterizə oluna bilər.

Beləliklə, aqrar sektorda sahibkarlıq subyektləri

arasında rəqabət üstünlüklərinin formalaşdırılması üsulları kimi – daha aşağı qiymətə (qiymət rəqabəti) və istehlakçıların ehtiyaclarını daha yaxşı ödəmək qabiliyyətinə malik keyfiyyətli məhsulun təklif olunması (qeyri-qiymət rəqabəti) yolu ilə müəyyən etmək olar və bunlarla bağlı bir qrup məsələlərin, amillərin diqqətdə saxlanması vacibdir:

- Qeyd olunan proseslərdə qiymət və qeyri-qiymət rəqabəti metodlarını cəmləşdirən kombine olunmuş üsulun istifadəsi daha səmərəli hesab olunur;

- Kiçik və orta sahibkarlıqla bağlı rəqabət üstünlüklərindən danışarkən xüsusi vurğulamaq lazımdır ki, sahibkar, ilk növbədə, həm istehsalda müasir texnologiyalardan istifadə etməlidir, eyni zamanda bazarın mənimsənilməsi üçün optimal marketing strategiyasını tətbiq etməlidir;

- Aqrar sahə müəssisələrinin fəaliyyət sferasında rəqabət üstünlüklərinin yaradılmasının göstərilən üsulları çərçivəsində müəyyən edilmişdir ki, ilk növbədə, diqqət rəqabət mübarizəsinin gerçəkləşdirilməsi zamanı başlıca rol ən güclü aləti kimi innovasiyaların tətbiqinin oynadığı qeyri-qiymət metodlarına yönəldilməlidir;

- Aqrar sahə müəssisələrinin yalnız xarici mühitdə aşkarlanmış mühüm irəliləyişlər onun şəxsi rəqabət qabiliyyətini deyil, həm də fəaliyyət göstərdiyi ölkə və ya regionun rəqabət qabiliyyətinin vacibliyini müəyyən etmişdir;

- Bununla əlaqədar olaraq, firmanın rəqabət qabiliyyətliliyi amillərini beynəlxalq şirkətlərin təcrübəsinə əsaslanmaqla nəzərdən keçirmək tövsiyə olunur və s.

Açar sözlər: *Global çağırışlar, aqrar sektor, kənd təsərrüfatı, sahibkarlıq, sahibkarlıq subyektləri, sahibkarlıq fəaliyyəti, aqrobiznes, aqrar sektorda sahibkarlığın səmərəlilik problemləri.*

ƏDƏBİYYAT SİYAHISI:

1. *Ataşov, B.X. Aqrar sahədə struktur və sətərəlilik problemləri / B.X.Ataşov. – Bakı: Kooperasiya, – 2017. – 536 s.*

2. *Səmədžadə, Z.Ə. Azərbaycan iqtisadiyyatında keçid dövrünün başa çatması: təhlil və nəticələr. – Bakı, 2010, – 228 s.*

3. *Kərimov, E.N. Azərbaycanda təsərrüfat subyektlərinin istehsal fəaliyyətinin inkişaf problemləri / E.N.Kərimov – Bakı, 2012. – 284 s.*

4. *Əmrahov, V.T. Aqromarketing / V.T.Əmrahov, A.Z.Qasımova, A.F.Həsənov – Bakı: Mütərcim, – 2014. – 108 s.*

5. *Qafarov, N.C. Aqrar sahədə kiçik və orta biznesin iqtisadi sətərəliliyi / N.C.Qafarov. – Bakı, 2006. – 112 s.*

6. *Şəkərəliyev, A.Ş. Dövlətin iqtisadi siyasəti: dayanıqlı və davamlı inkişaf təntənəsi / A.Ş.Şəkərəliyev. – Bakı, – 542 s.*

7. *Verdiyev, Ə.Ç. Aqrar bazann formalaşmasının iqtisadi problemləri / Ə.Ç.Verdiyev, İ.Ş.Qarayev – Bakı, 2014. – 256 s.*

СЕВДА ГАДЖИЕВА

*доцент Азербайджанского Государственного
Аграрного Университета*

E-mail: sevda.haciyeva70@mail.ru

**Теоретические подходы к
предпринимательству в аграрном секторе в
глобальном контексте**

РЕЗЮМЕ

В статье рассматриваются теоретические подходы к предпринимательской деятельности в аграрном секторе в глобальном контексте. Проанализирована и оценена стратегическая роль аграрного сектора в экономике страны. Обоснована важность создания инфраструктуры переработки продукции, выращиваемой в различных областях сельского хозяйства. Приоритетное внимание уделяется развитию предпринимательства в аграрной сфере. Изучена роль субъектов малого и среднего предпринимательства в интенсификации развития аграрного сектора. В условиях современных глобальных вызовов даны различные рекомендации и предложения в направлении повышения эффективности предпринимательской деятельности в аграрном секторе.

Ключевые слова: *глобальные вызовы, аграрный сектор, сельское хозяйство, предпринимательство, субъекты предпринимательства, предпринимательская деятельность, агробизнес, проблемы эффективности предпринимательства в аграрном секторе*

SEVDA GAJIEVA,

*Associate Professor of Azerbaijan
State Agrarian University,*

E-mail: sevda.haciyeva70@mail.ru

SUMMARY

Theoretical approaches to entrepreneurship in the agricultural sector in a global context

The article examines theoretical approaches to entrepreneurial activity in the agricultural sector in a global context. The strategic role of the agricultural sector in the country's economy is analyzed and assessed. The importance of creating an infrastructure for processing products grown in various areas of agriculture is substantiated. Priority attention is paid to the development of entrepreneurship in the agricultural sector. The role of small and medium-sized businesses in intensifying the development of the agricultural sector has been studied. In the context of modern global challenges, various recommendations and proposals have been given in the direction of increasing the efficiency of business activities in the agricultural sector.

Keywords: *Global challenges, agricultural sector, agriculture, entrepreneurship, business entities, entrepreneurial activity, agro-industrial complex, problems of business efficiency in the agricultural sector.*